

KONYALI ÂŞIK MEHMET YAKICI

«Mehmet'in âşıklığı kendisini ilk defa askerliği sırasında gösterir. Artık o her vesileyle şiirler söylemeye başlayacaktır. Cephane taşıyan kağınların devrilmesi, okur yazara itibâr edilmemesi gibi konularda söylediği şiirler günümüze kadar gelebilmiştir.»

Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU (*)

Âşık deyince aklımıza Kars gelir, Erzurum gelir, Çukurova gelir, bir de Sivas ve çevresi gelir. Ya diğer bölgelerimiz? Artvin, Van, Ağrı, Erzincan... Elbette onlar da gelir ama, sıralamada biraz daha gerilerde kalırlar. Bugün sıralamaya giremeyen nice ilimiz vardır ki, vaktiyle en önde gelirdi: Bolu gibi, Tokat gibi, Çankırı gibi. Bu illerimizden biri de Konya'dır. Şem'ileri, Gufrani'leri, Kenzi'leri, Sururi'leri yetiştiren Konya ve çevresi, daha nice âşığın saz sesleriyle inlemiş, söz ve ses dolu yüzyıllar geçirmiştir. Konya'nın yetiştirdiği en büyük âşıklardan biri de Âşık Mehmet Yakıcı'dır.

Âşık Mehmet, hayatıyla ilgili olarak bilgi veren kaynakların çoğunda da kayıtlı olduğu üzere,¹ Konya'nın Sarnıç mahallesinde doğmuş, yine orada vefat etmiştir. Ancak, onun bilhassa yaz aylarında kaldığı bir evi daha vardı. Daha doğrusu oğlu Abdullatif'in evinde kalırdı. Ben 1939 doğumlu olduğuma, o da 1950'de öldüğüne göre, onunla ilgili olarak hatırlayabildiklerim 11 yaşındaki bir çocuğun görüp saklayabildiği şeyler olacaktır.

Âşık Mehmet, Hazreti Mevlânâ'nın müridelerinden Fahrünnisa Nizam Hatun'un türbesi bulunduğu için Fahrünnisa mahallesi diye adlandırılan, Konya'nın en eski mahallelerinden birinin bağlarla birleştiği, bugün artık büyük bir yerleşme merkezi olan bölümünde otururdu. Hatırlayabildiğim

kadarıyla bu evde yaz aylarıyla sonbahar başlarında kalırdı. Akşam ezanının yaklaştığı saatlerde o evine dönerken biz de 6-10 yaş grubu çocukları olarak, o zamanlar günde bir motorlu vasıtanın bile geçmediği Çaybaşı Caddesi'nde, mevsimine göre saman, kavun, karpuz, meyve ve sebze getirip boş dönen kağın ve demir tekerlekli (şınalı) at arabalarının hızından¹ hiç de rahatsız olmaz, istediğimiz oyunu oynardık. Bu saatler babalarımızın da eve dönme saatleri olduğu için bazılarımızda bir telaş başlar, oyunun sona erdirilmesi istenilirdi. Biz çocukların böyle tatlı bir telaş içinde olduğu bir sırada, ak sakalıyla Mehmet Ağa, ki biz bölge ağzıyla «Memedâ» derdik, uzaktan görünürdü. Oyunlarımızı umumiyetle merhum babam Mehmet Sakaoğlu'nun ölümüne kadar 35-40 yıl ikâmet vazifesi yaptığı Fahrünnisa Camii civarında oynardık. Vaktiyle çok ulu kavaklar bulunduğu için «Kavakların orası» diye de bilinen bu bölgede oynamak nedense pek tatlı gelirdi. Bu tatlılığa bir de Mehmet Ağa'nın etrafını çevirip çocuksu bir heyecanla:

«Memedâ, bana bir ad dakıver»
veya

«Dede bana bir ad goyuver»
kabilinden sözlerle onunla şakalaşmamız ekleniverirdi. Dedesinin çocuklara karşı olan sevgisini, yıllar sonra onun hakkında bir lisans tezi hazırla-

* Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Dekani.

yan talebem orada şöyle dile getiriyordu: «Aşık Mehmet, çocuklarla çabuk arkadaşlık kurar, büyüklerle tez dost olurdu.»² İhtiyar arkadaşımız hemen hepimize birer ad takıverir, bizleri sevindirirdi.

Âşık Mehmet, 1879 yılında Konya merkezde doğmuştur. Babası Bekir Ağa, annesi Münevver Hanım'dır. Ailenin beş çocuğundan biri olan Mehmet, bütün kardeşleri gencecik yaşlarda vefat ettikleri için evin tek çocuğu olarak kalmıştır. Üzerinde titrenilen Mehmet, komşu mahalle Sadırlar'daki Mes'ud Efendi mektebini bitirmiş, medreseye devam etmiştir. Tek çocuğunun mürüvvetini görmek isteyen babası, onu daha 16 yaşında iken Postacı Lâtif Usta'nın kızı Şerife Hanım ile evlendirmiştir. Ancak iki yıl sonra babası vefat edince o, kurucularından oldukları Göçü Köyü'ne gitmek ve işlerin başına geçmek zorunda kalmıştır.

Seferberlik ilân edilince askere alınan Mehmet'i amele taburuna yazarlar. Bölgede «hiyre» adı verilen un çorbasının sık sık verilmesi askerın hastalanmasına yol açınca, tabur komutanı Hacı Ahmet Efendi'ye şöyle seslenir:

«Topraktan âcizim aman binbaşı
İshale uğrattı hiyre'nin aş
Çadırda yatıyor neferin beşi
Ulaştır bulguru yetti canıma»

Mehmet'in âşıklığı kendisini ilk defa askerliği sırasında gösterir. Artık o her vesileyle şiirler söylemeye başlayacaktır. Cephane taşıyan kağnıların devrilmesi, okur yazara itibar edilmemesi gibi konularda söylediği şiirler günümüze kadar gelebilmiştir.

O, dört yıl askerlikten sonra, irticalini kuvvetlendirmiş bir âşık olarak köyüne döner ve eski işine, çiftliğine başlar. Mehmet'in köydeki günleri pek rahat geçmemiştir. O, köylüleriyle anlaşamamış, sağ salım döndüğüne adeta pişman olmuştur:

«Askerlikten gelmeseydim n'olaydım
_ dım
Eller ile şehit gâzi olaydım
Memlekete sancak ile geleydim
Sıratımız ay aydınlık yol olur».

1927 yılında başlayıp 1935 yılına kadar yedi yıl devam eden kuraklık, âşığına da zor günler yaşatır.³ Ve o kararını vererek tekrar Konya'ya yerleşir. Artık âşıklığı herkesce bilindiğinden kendisine yardım elleri uzatılır. Bu eller arasında Konya Valisi de vardır. Valinin yardımlarıyla Maarif Müdürlüğü'nde çalışmaya başlar. Âşık Mehmet daha sonraki yıllarda merkezdeki çeşitli okullarda görevlendirilmiştir.

1934 yılında Soyadı Kanunu çıkınca kendisine en yakışanı, Yakıcı'yı soyadı olarak almıştır. Bugün torunları bu soyadını iftiharla taşımaktadırlar.

1947 yılında hamamda düşüp rahatsız olması, onun ömrünün sonuna kadar çekeceği acıların başlangıcı olmuştur. Son yıllarındaki en yakın arkadaşısı ise bastondur.

1950 yılının 25 Ocak'ını 26 Ocak'a bağlayan gece, doğduğu evde vefat etmiştir. Üçler Mezarlığı'ndaki taşında şu manzum ifade yer almaktadır:

«Benim iki cihan içre muradım ol
Hüdâ'dandır

Ümidim rüz-ı mahşerde Muhammed Mustafa'dandır»

1. Âşık Mehmet'in hayatı ve edebi kişiliği hakkında geniş bilgi için bk: Doç. Dr. Saim SAKAOĞLU, «Konyalı Âşık Mehmet Yakıcı I» Halk Kültürü 1935/2, İstanbul, 1985, s. 65-81.
2. Ali YAKICI, Konyalı Âşık Mehmet Yakıcı, Erzurum, 1978, s. 8.
3. Doç. Dr. Saim SAKAOĞLU, «Konyalı Âşık Mehmet Yakıcı ve 1928 Yılı Kıtık Destanı», Erciyes, 106. s. 8.